

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Кафедра педагогіки, початкової освіти,
психології та менеджменту

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ

*Методичні рекомендації
для проведення практичних занять та
організації самостійної роботи
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 013 Початкова освіта*

Укладачі:

О. С. Філоненко

А. А. Бобро

УДК 378.22:001.891]:373.3(076)

М 54

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 9 від 25.01.2024 р.

Рецензенти:

Бондаренко Ю. І. – д. пед. н., проф.

Возняк І. І. – к. пед. н., доц.

М 54   **Методологія та організація наукових досліджень у початковій освіті: методичні рекомендації для проведення практичних занять та організації самостійної роботи (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. – 80 с.**

До методичних рекомендацій увійшли: основні положення програми навчальної дисципліни, порядок проведення практичних занять, завдання для самостійної роботи, тести для підсумкового контролю. Представлені джерела інформації та додатки, що допоможуть студентам у виконанні практичних завдань та самостійної роботи.

Методичні рекомендації адресовано здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта, викладачам, вчителям початкових класів закладів загальної середньої освіти.

УДК 378. 22:001.891]:373.3(076)

© Філоненко О. С.

Бобро А. А., 2024

© НДУ ім. М. Гоголя, 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Обсяг дисципліни.....	5
1.2. Тематичний план навчальної дисципліни	5
1.3. Оцінювання	7
1.4. Політика курсу	8
II. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	10
III. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	29
IV. ТЕСТИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ»	30
V. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА	46
ДОДАТКИ	50

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «**Методологія та організація наукових досліджень у початковій освіті**» відноситься до циклу професійної підготовки магістра спеціальності 013 Початкова освіта. Вивчення дисципліни сприяє опануванню основними методологічними підходами, методами, засобами і технологіями науково-педагогічного дослідження, підготовці до проведення науково-педагогічних досліджень у початковій школі та допоможе майбутнім учителям органічно включитися в педагогічну діяльність і розпочати застосування наукових знань у практичній діяльності.

Мета вивчення дисципліни – надати майбутнім учителям початкових класів необхідного обсягу знань у галузі методології і організації наукових досліджень, розвинути самостійність, критичне осмислення проблем для їх вирішення у процесі професійної діяльності, яка передбачає такі **фахові компетентності (здатності)**:

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в професійно-педагогічній та науково-пошуковій діяльності у сфері початкової освіти.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК3. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК4. Здатність працювати автономно.

СК8. Здатність до критичного осмислення проблем у сфері початкової освіти, до проведення дослідно-експериментальних досліджень.

Вивчення навчальної дисципліни у комплексі з іншими освітніми компонентами ОПП «Початкова освіта» сприяє досягненню здобувачами таких **програмних результатів навчання**:

ПР7. Формувати в здобувачів початкової освіти здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії.

ПР9. Організувати та проводити дослідно-експериментальні дослідження у сфері початкової освіти з дотриманням академічної доброчесності.

I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ»

1.1. Обсяг дисципліни

Денна: 4 кредити ЄКТС, що відповідає 120 академічним годинам, із яких 40 годин – аудиторне навчання (лекції – 20 год., практ. – 20 год.) і 80 год. – самостійна робота.

Заочна: 4 кредити ЄКТС, що відповідає 120 академічним годинам, із яких 12 годин – аудиторне навчання (лекції – 6 год., практ. – 6 год.) і 108 год. – самостійна робота.

1.2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Методологія наукових педагогічних досліджень.

Тема 1. Наука як система знань. Особливості процесу наукового та науково-педагогічного пізнання: 1 практ.

Роль науки у розвитку сучасної освіти. Функції науки. Сутність процесу наукового пізнання. Принципи наукових досліджень. Особливості та види наукового дослідження. Науково-педагогічне дослідження: науковий апарат та логіка педагогічного дослідження. Основні критерії оцінювання педагогічних досліджень.

Тема 2. Методологія педагогічного дослідження: 1 практ.

Сутність методології наукових досліджень. Функції методології науки. Рівні методології науки. Методологічні засади проблеми людиноцентризму. Розвиток методологічної культури педагога-дослідника у процесі його наукового становлення.

Тема 3. Методи педагогічних досліджень: 2 практ.

Основи учіння про методи дослідження. Вплив концепції дослідження на вибір методів і методики дослідження. Класифікація методів науково-педагогічного дослідження. Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження. Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження. Принципи використання методів науково-педагогічного дослідження.

РОЗДІЛ 2. Технологія організації та проведення науково-педагогічного дослідження.

Тема 4. Організація дослідницької діяльності педагога: 1 практик.

Організація дослідницької діяльності. Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень. Принципи та поради щодо техніки наукової праці. Наукові колективи та школи як особливі структури в науці. Особливості управління конфліктами у науковому колективі.

Тема 5. Інформаційне забезпечення наукових досліджень: 2 практик.

Характеристика інформаційного забезпечення наукових досліджень. Наукова інформація. Основні її види. Методика пошуку джерел наукової інформації. Опрацювання джерел наукової інформації. Укладання бібліографії. Національні правила оформлення бібліографічних покликань. Міжнародні стилі оформлення бібліографічних покликань. Особливості їх використання.

Тема 6. Кваліфікаційна (магістерська) робота студентів у ЗВО: 1 практик.

Магістерська робота: загальна характеристика та значення для формування компетентностей майбутнього фахівця. Етапи виконання магістерської роботи у процесі фахової підготовки студентів. Вимоги до змісту і структури магістерської роботи (актуальність дослідження, мета та завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, наукова новизна одержаних результатів, практичне значення отриманих результатів, апробація результатів дослідження, основна частина магістерської роботи, висновки, список використаних джерел, додатки). Оформлення магістерської роботи. Порядок захисту магістерської роботи (підготовка до захисту магістерської роботи, основні вимоги до виступу, підготовка презентації за результатами дослідження, рецензування магістерської роботи, процедура публічного захисту магістерської роботи).

Тема 7. Академічна культура й етика у вищій освіті: 2 практик.

Академічна культура й етика у вищій освіті. Законодавче поле академічної доброчесності. Академічна доброчесність у Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту». Нормативно-правова база з дотримання академічної доброчесності в НДУ імені Миколи Гоголя. Зміст і предмет академічної доброчесності та її соціальне призначення. Інтелектуальна власність. Авторське право. Плагіат. Правила цитування й оформлення покликань.

1.3. Оцінювання

Підсумкова оцінка курсу буде обчислюватися з використанням таких складових:

- на основі контролю засвоєних теоретичних знань і сформованих умінь під час занять: індивідуальне, фронтальне опитування; індивідуальне, групове виконання вправ (формульвальне оцінювання);
- на основі виконання практичних завдань;
- на основі самостійної роботи студентів: критеріями оцінювання самостійної роботи здобувачів є: рівень знань; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; вміння узагальнювати набуті знання за окремими темами та вміння робити обґрунтовані висновки, наявність навичок і прийомів виконання практичних завдань тощо.
- на основі виконання тестових завдань.

Отримані бали сумуються і студент отримує від 0 до 100 балів.

Критерії поточного оцінювання:

Відмінно – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили у процесі вивчення навчальної дисципліни.

Добре – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

Задовільно – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки,

загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент здатен на рецензію відповіді іншого студента; здатен опрацювати матеріал самостійно.

Незадовільно – студент виявляє недостатні знання і розуміння основних положень навчального матеріалу; відповідь містить суттєві помилки, недостатньо осмислена.

Бали	Результат навчання, що оцінюється
25	Виконання практичних завдань: 25 завдань x 1 бал Оцінюється: відповідність поставленій меті та завданням – 0,2 б. , аналіз і оцінка інформації – 0,2 б. , правильність оформлення – 0,2 б. , подача матеріалу – 0,2 б. , самоаналіз – 0,2 б.
25	Виконання завдань самостійної роботи: 10 завдань x 2,5 бали Оцінюється: відповідність поставленій меті та завданням – 0,5 б. , аналіз і оцінка інформації – 0,5 б. , правильність оформлення – 0,5 б. , подача матеріалу – 0,5 б. , самоаналіз – 0,5 б.
50	Виконання тестових завдань: 50 завдань x 1 бал за кожну правильну відповідь
100	Разом

1.4. Політика курсу

Безпека – понад усе.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час очного навчання студенти під керівництвом викладача повинні перейти до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування сигналу.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час дистанційного навчання за місцем перебування студента, ви маєте повідомити про це викладача та перейти до безпечного місця.

Відвідування та участь у практичних заняттях з курсу є обов'язковими (за виключенням студентів індивідуальної форми навчання). Для студентів індивідуальної форми навчання необхідно на початку семестру узгодити з викладачем графік індивідуальної роботи та консультацій.

Якщо ви не були присутні на занятті через сигнал «Повітряна тривога», узгодьте з викладачем дистанційну форму виконання завдання.

Академічна заборгованість. Крайньою межею здачі завдань є три дні до дати заліку. Після цієї дати завдання приймаються, але оцінюються лише у випадку перескладання заліку.

Перескладання питань практичних занять можливе лише один раз на тижді, який передує заліку, тільки за умови отримання негативної оцінки, якщо студент не міг з'явитися на заняття у зв'язку з хворобою чи у зв'язку з іншою поважною причиною, що має бути підтверджено відповідним документом (довідка з лікувального закладу, заява на ім'я декана про причину та строк відсутності на заняттях тощо). Дозвіл на пропуск занять з причин, що завчасно відомі і є поважними, студент може отримати, подавши необхідну заяву в деканат.

Перескладання заліку відбувається за графіком, визначеним деканатом. Переоцінка з метою підвищення позитивної оцінки не допускається, за винятком відсутності на заняттях у зв'язку з поважною причиною, про що йшлося вище.

Академічна доброчесність та плагіат. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і слідувати нормам Положення НДУ ім. М. Гоголя «Про академічну доброчесність» (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozennia_pro_akademichny_dobrochesnist.pdf).

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб із особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Мобільні пристрої на занятті використовуються з навчальною метою.

Поведінка в аудиторії. Кожен здобувач вищої освіти повинен ознайомитися і дотримуватися Правил внутрішнього трудового розпорядку (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/pravula_rozporiadky.pdf) університету, а також принципів і правил поведінки, визначених у Етичному кодексі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/etychkodex.pdf).

Вітається активність здобувачів із планування освітнього процесу та участь у формальній та неформальній освіті.

II. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

ТЕМА: Наука як система знань. Особливості процесу наукового та науково-педагогічного пізнання

МЕТА: засвоїти сутність наукового пізнання та особливості науково-педагогічного пізнання, завдання педагогічної науки; проаналізувати зміст і напрями сучасних науково-педагогічних досліджень.

МАТЕРІАЛИ ТА ОБЛАДНАННЯ: державні документи про освіту, наукову діяльність, презентація, зразки наукової продукції, програми науково-практичних конференцій.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: наука, наукове пізнання, наукові знання, науково-педагогічне пізнання, фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, науково-дослідницька діяльність.

Питання для обговорення:

1. Роль науки у розвитку сучасної освіти.
2. Функції науки.
3. Сутність процесу наукового пізнання.
4. Принципи наукових досліджень.
5. Особливості та види наукового дослідження.
6. Науково-педагогічне дослідження: науковий апарат та логіка педагогічного дослідження.
7. Основні критерії оцінювання педагогічних досліджень.

Практичні завдання:

1. Підібрати та проаналізувати 5 варіантів дефініції терміну «знання», що надані відомими вченими.

2. Підібрати зі словників 5 варіантів дефініції поняття «знання».

3. Підібрати зі словників 5 варіантів дефініції поняття «наука».

4. Опрацювати 2 дисертації галузі знань 01 – освіта / педагогіка у сфері початкової освіти та заповнити таблицю 1.1

Таблиця 1.1

1.	Автор	
	Тема	
	Мета	
	Об'єкт	
	Предмет	
2.	Автор	
	Тема	
	Мета	
	Об'єкт	
	Предмет	

5. Підготувати глосарій термінів: «аргумент», «визначення», «знання», «наука», «наукова діяльність», «науково-організаційна діяльність», «науково-педагогічна діяльність», «парадигма», «прикладні наукові дослідження», «теза», «фундаментальні наукові дослідження».

Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань:

1. Охарактеризуйте сутність процесу наукового пізнання.
2. Поясніть функції наукового пізнання.
3. Обґрунтуйте специфіку науково-педагогічного пізнання.
3. Охарактеризуйте категоріальний апарат наукового дослідження.
4. Дайте визначення і проаналізуйте поняття «науково-педагогічне пізнання».
5. В чому сутність науково-педагогічного дослідження?

Рекомендовані джерела і література:

Основна: 3; 5; 6; 9; 11; 14; 16;

Додаткова: 5; 7; 9.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

ТЕМА: Методологія педагогічного дослідження

МЕТА: розвивати наукову компетентність майбутніх педагогів, формувати методологічну культуру педагога-дослідника.

МАТЕРІАЛИ ТА ОБЛАДНАННЯ: зразки наукової продукції, презентація.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: методологія, категорія, принцип, закон, закономірність, методологічна культура, ознаки методологічної культури педагога-дослідника.

Питання для обговорення:

1. Сутність методології наукових досліджень.
2. Функції методології науки.
3. Рівні методології науки.
4. Методологічні засади проблеми людиноцентризму.
5. Розвиток методологічної культури педагога-дослідника у процесі його наукового становлення.

Практичні завдання:

1. Зв'язати наведені в табл. 2.1 розділи наукознавства та їх характеристику. Заповнити таблицю відповідей, для цього поряд із заголовною буквою, яка означає певний розділ, поставити належну цифру, яка відповідає його характеристиці (наприклад: A2).

Таблиця 2.1

Розділи наукознавства та їх характеристика

Розділи наукознавства	Характеристика розділу
А) Економіка науки	1) дослідження системи методів у науці, складання моделей наукової діяльності і окремих її видів
Б) Історія науки	2) вивчення економічних особливостей розвитку і використання науки, критерії економічної ефективності наукових досліджень
В) Теорія наукового прогнозування, планування і управління науковими дослідженнями	3) розробка міжнародних і національних систем понять і термінології, стильових особливостей викладення результатів наукових досліджень
Г) Методологія науки	4) розробка стратегії науки, планування її матеріального забезпечення, організація управління науковими дослідженнями
Д) Мова науки	5) дослідження генезису динамічного процесу накопичення наукових знань, встановлення закономірностей розвитку науки

Таблиця 2.2

А _____	Б _____	В _____	Г _____	Д _____
---------	---------	---------	---------	---------

3. Написати міні-твір на тему: «Портрет сучасного науковця-педагога».

**Питання для самоперевірки
та контролю засвоєння знань:**

1. Обґрунтуйте поняття «методологія науково-педагогічних досліджень».
2. Проаналізуйте функції методології науки.
3. Проаналізуйте рівні методології науки.
4. Проаналізуйте поняття та особливості методологічної культури педагога-дослідника, її критерії .
5. Виділіть загальні ознаки методологічної культури педагога-дослідника.

Рекомендовані джерела і література:

Основна: 2; 3; 5; 11; 13; 14; 16;

Додаткова: 5; 7; 8; 9.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

ТЕМА: Методи педагогічних досліджень

МЕТА: засвоїти сутність учіння про методи дослідження, їх класифікацію, вироблення вмінь застосовувати наукові методи у педагогічному дослідженні. **ОБЛАДНАННЯ ТА МАТЕРІАЛИ:** зразки наукової продукції, презентація.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: науковий метод, класифікація методів науково-педагогічного дослідження, принципи застосування наукових методів.

Питання для обговорення:

1. Основи учіння про методи дослідження.
2. Вплив концепції дослідження на вибір методів і методики дослідження.
3. Класифікація методів науково-педагогічного дослідження.
4. Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження.
5. Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження.
6. Принципи використання методів науково-педагогічного дослідження.

Практичні завдання:

1. Ознайомитися з методами педагогічного дослідження в авторефератах кандидатських дисертацій (опрацювати 3-5 авторефератів).
2. Ознайомитися із теоретичним матеріалом з теми, представленим в лекціях і основною літературою та скласти схему методів педагогічного дослідження.
3. Встановити відповідність та заповнити таблицю 3.1.

Таблиця 3.1

А) експеримент – це	А) процес встановлення подібності та відмінності процесів чи явищ дійсності
Б) спостереження – це	Б) вивчення впливу факторів на процес чи явище в спеціально створених умовах
В) порівняння – це	В) процедура, за допомогою якої вивчається співвідношення між незалежними змінними
Г) кореляційний аналіз – це	Г) засіб отримання інформації про явище чи процес способом зорового його сприйняття

**Питання для самоперевірки
та контролю засвоєння знань:**

1. У чому полягає сутність поняття науковий метод?
2. Чим обумовлений вибір метода дослідження?
3. Які особливості вибору методів залежно від етапу наукового пошуку.
4. Чим можна пояснити множинність класифікацій методів досліджень?
5. Які основні принципи використання методів науково-педагогічного дослідження?
6. У чому сутність принципу цілісного вивчення об'єкта/суб'єкта дослідження?
7. Як необхідно використовувати принцип урахування вікових особливостей суб'єкта освіти і виховання у педагогічному дослідженні?

Рекомендовані джерела і література:

Основна: 1; 2; 3; 5; 11; 14; 16;

Додаткова: 4; 5; 7; 8.

РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

ТЕМА: Організація дослідницької діяльності педагога

МЕТА: засвоїти сутність організації дослідницької діяльності, формувати культуру наукової праці.

МАТЕРІАЛИ ТА ОБЛАДНАННЯ: смартфони, ПК, презентація.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: дослідницька діяльність, наукове мислення, наукова праця, наукові школи, управління конфліктами.

Питання для обговорення:

1. Організація дослідницької діяльності.
2. Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень.
3. Принципи та поради щодо техніки наукової праці.
4. Наукові колективи та школи як особливі структури в науці.
5. Особливості управління конфліктами у науковому колективі.

Практичні завдання:

1. Ознайомитись із науковою стратегією НДУ імені Миколи Гоголя та окреслити її головні елементи.
2. Скласти глосарій термінів: «аспірант», «ад'юнкт», «бакалавр», «докторант», «доктор філософії», «доктор

технічних наук», «доцент», «імпакт-фактор», «індекс Гірша (Хірша)», «кандидат технічних наук», «магістр», «професор», «старший науковий співробітник», «Web of Science», «Google Scholar», «Scopus», «Research Gate».

3. Ознайомитись з Research Gate – соціальною мережею і засобом співпраці вчених всіх наукових дисциплін.

4. Охарактеризувати творчі та ділові якості науковця: професійна підготовка, допитливість, спостережливість, цілеспрямованість, ініціативність, почуття новизни, працелюбність, зацікавленість у результатах дослідження, пунктуальність, ретельність, обов'язковість, відповідальність і надійність, організаторські здібності, комунікабельність, доброзичливість, здорове честолюбство.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань:

1. Охарактеризуйте сутність організації дослідницької діяльності.
2. Поясніть значення наукового мислення в організації та проведенні наукових досліджень.
3. Охарактеризуйте принципи та поради щодо техніки наукової праці.
4. В чому сутність наукових колективів та шкіл як особливих структур в науці?
5. Визначте особливості управління конфліктами у науковому колективі.

Рекомендовані джерела і література:

Основна: 1; 16;

Додаткова: 1; 3; 8.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

ТЕМА: Інформаційне забезпечення наукових досліджень

МЕТА: Опанувати знаннями щодо інформаційного забезпечення наукових досліджень.

ОБЛАДНАННЯ ТА МАТЕРІАЛИ: ПК, смартфони, мережа Інтернет, презентація.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: інформація, джерела інформації, наукова інформація, первинна та вторинна наукова інформація.

Питання для обговорення:

1. Характеристика інформаційного забезпечення наукових досліджень.

2. Наукова інформація. Основні її види.

3. Методика пошуку джерел наукової інформації.

4. Опрацювання джерел наукової інформації.

5. Укладання бібліографії. Національні правила оформлення бібліографічних покликань. Міжнародні стилі оформлення бібліографічних покликань. Особливості їх використання.

Практичні завдання:

1. Проаналізуйте електронні інформаційні ресурси Інтернет у сфері початкової освіти. Складіть список назв таких ресурсів із наведенням режиму доступу до них та заповніть таблицю 5.1.

Таблиця 5.1

Ознаки джерел	Джерела
пошукові системи	
спеціальні бази даних	
сайти-довідники, енциклопедії	
ресурси з нормативно-правовою інформацією	
офіційні сайти органів влади	
форуми, чати, блоги	
інформаційні педагогічні/методичні сайти	

2. Опрацюйте Закон України «Про інформацію» та занотуйте головні положення, що стосуються теми заняття.

3. Оформіть бібліографічний опис джерел (тему обрати) з дотриманням ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» та заповніть таблицю 5.2.

Таблиця 5.2

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Один автор	
Два автори	
Три автори	
Книга за редакцією	
Без автора твору	
Монографії	
Статті з журналів	

Матеріали конференцій	
Автореферати	
Дисертації	
Закони України	
Електронні ресурси	

**Питання для самоперевірки
та контролю засвоєння знань:**

1. Охарактеризуйте інформаційне забезпечення наукових досліджень.
2. Які Ви знаєте види наукової інформації?
3. У чому сутність методики пошуку джерел наукової інформації?
4. Які підходи до опрацювання джерел наукової інформації?

Рекомендовані джерела і література:

Основна: 4; 7; 16; 21;

Додаткова: 6; 15

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

ТЕМА: Кваліфікаційна (магістерська) робота студентів у ЗВО

МЕТА: Опанувати знаннями про магістерську роботу як кваліфікаційне дослідження майбутніх учителів, вироблення вмінь оформлювати та презентувати результати магістерської роботи.

ОБЛАДНАННЯ ТА МАТЕРІАЛИ: ПК, смартфони, мережа Інтернет, презентація, магістерські роботи, що пройшли захист.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: магістерська робота, етапи виконання, структурні елементи, порядок захисту.

Питання для обговорення:

1. Магістерська робота: загальна характеристика та значення для формування компетентностей майбутнього фахівця.

2. Етапи виконання магістерської роботи у процесі фахової підготовки студентів.

3. Вимоги до змісту і структури магістерської роботи (актуальність дослідження, мета та завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, наукова новизна одержаних результатів, практичне значення отриманих результатів, апробація результатів дослідження, основна частина магістерської роботи, висновки, список використаних джерел, додатки).

4. Оформлення магістерської роботи.

5. Порядок захисту магістерської роботи (підготовка до захисту магістерської роботи, основні вимоги до виступу, підготовка презентації за

результатами дослідження, рецензування магістерської роботи, процедура публічного захисту магістерської роботи.

Практичні завдання:

1. Наведіть приклади оформлення заголовку, рисунків, таблиць, додатків магістерської роботи.
2. Підготувати структурно-логічну схему порядку захисту кваліфікаційної роботи.

3. Сформулюйте мету й завдання роботи за темою «Формування толерантності майбутніх учителів початкових класів на засадах культурологічного підходу».

4. Сформулюйте методи та інформаційну базу роботи за темою «Формування толерантності майбутніх учителів початкових класів на засадах культурологічного підходу».

5. Сформулюйте предмет та об'єкт дослідження за темою «Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до громадянського виховання молодших школярів».

6. Сформулюйте практичне значення роботи за темою «Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до громадянського виховання молодших школярів».

Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань:

1. Дайте загальну характеристику та сформулюйте значення кваліфікаційної магістерської роботи для формування компетентностей майбутнього фахівця.

2. Представте етапи виконання магістерської роботи у процесі фахової підготовки студентів.
3. Які Ви знаєте вимоги до змісту і структури магістерської роботи?
4. Як здійснюється захист кваліфікаційної роботи?

Рекомендовані джерела і література:

Основна: 11; 19; 22;

Додаткова: 1; 5;

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

ТЕМА: Академічна культура й етика у вищій освіті

МЕТА: Опанувати знаннями про академічну культуру, академічну доброчесність, плагіат, інтелектуальну власність у науковій діяльності, формувати вміння оформлення цитувань та покликань, виховувати академічну культуру.

ОБЛАДНАННЯ ТА МАТЕРІАЛИ: ПК, смартфони, мережа Інтернет, презентація.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: академічна культура, академічна відповідальність, академічна доброчесність, інтелектуальна власність, авторське право, плагіат. навмисний та ненавмисний плагіат, самоплагіат, цитування, покликання.

Питання для обговорення:

1. Академічна культура й етика у вищій освіті.
2. Законодавче поле академічної доброчесності.

Академічна доброчесність у Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту». Нормативно-правова база з дотримання академічної доброчесності в НДУ імені Миколи Гоголя.

3. Зміст і предмет академічної доброчесності та її соціальне призначення.
4. Інтелектуальна власність. Авторське право.
5. Плагіат.
6. Правила цитування й оформлення покликань.

Практичні завдання:

1. Сформуйте перелік законодавчих і нормативно-правових актів України, які безпосередньо чи опосередковано регламентують політику забезпечення академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності та заповніть таблицю 7.1:

Таблиця 7.1

Нормативно-правовий акт	Аспекти регламентації

2. Запропонуйте власне бачення «Академічного кодексу студента» у вигляді схеми.

Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань:

1. Дайте визначення поняття «академічна доброчесність». Як ви вважаєте, чому дослідники наголошують, що воно є загальноприйнятим у світовому вимірі й відкриває можливості охопити різнобічні сфери академічного поступу суспільства?

2. Які поняття охоплює академічна доброчесність?

3. Схарактеризуйте принципи академічної доброчесності. Чому дотримання цих принципів у навчанні є основою до успішної кар'єри?

4. Які з цих принципів повинні стати фундаментальними у вашій майбутній професії?
5. З'ясуйте, що таке академічна доброчесність для здобувачів освіти.
6. Що таке інтелектуальна власність, авторське право?
7. Дайте визначення поняттям «плагіат», «академічний плагіат».
8. Як ви вважаєте, чому виявлення академічного плагіату в науково-дослідницьких роботах є найбільш поширеною формою академічного шахрайства?
9. Як ви вважаєте, чому явище плагіату вчені вважають давньою проблемою, яка має новий масштаб?

Рекомендовані джерела і література:

Основна: 6; 8; 10; 12; 18; 21;

Додаткова: 7; 8; 9.

III. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Обрати тему наукового дослідження та скласти програму дослідження окресленої проблематики початкової освіти.
2. Сформулювати план наукового дослідження за обраною темою.
3. Обґрунтувати актуальність теми наукового дослідження.
4. Ідентифікувати предмет і об'єкт дослідження за обраною темою.
5. Сформулювати мету дослідження за вказаною темою.
6. Сформулювати завдання дослідження за вказаною темою.
7. Скласти перелік конкретних методів дослідження за обраною темою.
8. Відповідно до ДСТУ 8302:2015 сформулювати бібліографічний опис літератури.
9. Розробити анкету для отримання емпіричних даних.
10. Підібрати й опрацювати наукову статтю з актуальної проблеми початкової освіти та підготувати анотацію до неї.

**IV. ТЕСТИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ»**

1. ... – це вид людської діяльності, спрямований на здобуття нових знань про природу, суспільство, мислення.

- а) апробація;
- б) наука;
- в) концепція;
- г) теорія.

2. ... – процес руху людської думки від незнання до знання називають:

- а) гіпотеза;
- б) наукове пізнання;
- в) постулат;
- г) закон.

3. Визначте основну функцію науки як виду діяльності:

- а) вивчення процесів чи явищ на основі практики;
- б) теоретичне вивчення процесів чи явищ дійсності;
- в) пізнання об'єктивної дійсності шляхом від споглядання до абстрактного мислення та перевірки на практиці;
- г) участь у науково-практичних конференціях для висвітлення результатів досліджень.

4. ... – базове поняття, логічне вираження процесу пізнання, основна ідея, що пронизує систему знань і встановлює субординацію цього знання:

- а) принцип;
- б) умовивід;
- в) демонстрація;
- г) доказ.

5. ... – специфічна форма процесу пізнання, таким систематичним і цілеспрямованим вивченням об'єктів, в якому використовуються засоби і методи наук і яке завершується теоретичною систематизацією знань про об'єкти вивчення:

- а) наукове дослідження;
- б) наукова теорія;
- в) наукова концепція;
- г) науковий експеримент.

6. ... – форма достовірного наукового знання про дійсність, що являє собою систему понять, тверджень, доказів, дає цілісне уявлення про закономірності та зв'язки у суспільстві:

- а) наука;
- б) рубрикація;
- в) конференція;
- г) теорія.

7. ... – процес мислення, що об'єднує послідовність двох та більше суджень, у результаті чого з'являється нове судження:

а) умовивід;

б) теорія;

в) судження;

г) акспектація.

8. ... – висловлена думка, у якій відображене ставлення до її змісту, істинності або хибності:

а) умовивід;

б) теоретизація;

в) демонстрація;

г) судження.

9. ... – суттєві та необхідні відношення між явищами, що відображають загальні зв'язки та мають об'єктивний характер:

а) закони;

б) докази;

в) знання;

г) умовивід.

10. ... – особлива форма процесу пізнання педагогічної дійсності, систематичне цілеспрямоване вивчення її явищ і процесів, в якому використовуються засоби і методи науки і яке завершується формулюванням знання про досліджуваний об'єкт:

а) науково-педагогічне дослідження;

- б) наукова теорія;
- в) наукова концепція;
- г) науковий експеримент.

11. ... – сукупність елементів, зв'язків, відносин у конкретній галузі педагогічного об'єкту, у якій виокремлюється проблема, що потребує розв'язання:

- а) об'єкт дослідження;
- б) предмет дослідження;
- в) наукова новизна;
- г) методологія;

12. ... – це вчення про принципи, форми, методи пізнання і перетворення дійсності, застосування принципів світогляду до процесу пізнання, духовної творчості і практики:

- а) методологія;
- б) ідеологія;
- в) аналогія;
- г) морфологія.

13. Наукове мислення передбачає формулювання (оберіть всі правильні відповіді):

- а) припущень;
- б) імовірних суджень;
- в) експерименту;
- г) гіпотез.

14. Науково-педагогічна діяльність проводиться в ...

- а) університетах;
- б) академіях;
- в) інститутах;
- г) закладах післядипломної освіти;
- д) всі наведені вище відповіді.

14. Наукова школа – це:

- а) сукупність наукових працівників у ЗВО;
- б) неформальний творчий колектив дослідників різних поколінь, що працюють над однією науковою проблемою, об'єднаних спільною програмою її розвитку та які здійснюють дослідження під керівництвом наукового лідера;
- в) наукові співробітники у наукових організаціях;
- г) викладачі та студенти, що беруть участь у наукових заходах.

15. Назвіть основні ознаки наукової школи:

- а) діяльність під керівництвом наукового лідера;
- б) неформальний творчий колектив дослідників різних поколінь;
- в) робота над однією науковою проблемою, об'єднаних спільною програмою її розвитку;
- г) усі відповіді вірні.

16. Спостереження, експеримент і порівняння відносяться до основних ... методів дослідження:

- а) загальнокультурних;

- б) логічних;
- в) емпіричних;
- г) теоретичних.

17. До структури загальнонаукових методів НЕ відноситься:

- а) спостереження;
- б) експеримент;
- в) порівняння;
- г) формалізація.

18. ... – метод наукового дослідження, що полягає в активному (систематичному, цілеспрямованому, планомірному) та навмисному сприйнятті об'єкта, в ході якого здобувається знання про зовнішні сторони, властивості й відносини досліджуваного об'єкта:

- а) спостереження;
- б) експеримент;
- в) порівняння;
- г) вимірювання.

19. Найважливішими аспектами розгляду наукового дослідження є рух думки дослідника в напрямку:

- а) гіпотеза – результат дослідження – проблема;
- б) результат дослідження – проблема – гіпотеза;
- в) проблема – гіпотеза – результат дослідження.

20. Метод наукового дослідження – це ...

- а) система послідовних дій, модель дослідження;
- б) попередні узагальнення й висновки;
- в) тимчасове припущення для систематизації наявного фактичного матеріалу;
- г) спосіб дослідження, спосіб діяльності.

21. Спостереження має відповідати вимогам:

- а) передбачуваності заздалегідь;
- б) планомірності;
- в) цілеспрямованості;
- г) всі відповіді правильні.

22. ...– це форма наукового пізнання, логіка якого розгортається від конкретного до загального, тобто загальне положення виводять логічним шляхом з одиничних суджень. За цим методом дослідження для одержання загальних знань про певний клас предметів (явищ, процесів) необхідно вивчити окремі складові цього класу та віднайти в них істотні ознаки, які властиві лише цьому класу:

- а) індукція;
- б) дедукція;
- в) аналіз;
- г) синтез.

23. ... – це форма наукового пізнання, логіка якого розгортається від загального до конкретного. За допомогою цього методу розширюються

можливості розумового процесу дослідження, в якому можна виокремити два основних рівні: • на першому рівні доведення розглядають як судження, коли істинність одного встановлюється на основі істинності іншого; • на другому рівні доведення має форму, що піддається опису, завдяки якому стає зрозумілим сам процес доведення, тобто відбувається структуризація і формалізація процесу дослідження:

а) індукція;

б) дедукція;

в) аналіз;

г) синтез.

24. ... – метод наукового пізнання, за логікою якого ціле розкладають на частини, що є складовими цього цілого:

а) індукція;

б) дедукція;

в) аналіз;

г) синтез.

25. ... – це метод наукового пізнання, що сприяє відновленню цілісності досліджуваного об'єкта, явища чи процесу в розмаїтті проявів. Цей метод тісно пов'язаний з індукцією у різних практичних проявах системного дослідження:

а) індукція;

б) дедукція;

в) аналіз;

г) синтез.

26. Ведення записів прочитаного може здійснюватися за допомогою складання:

- а) конспекту;
- б) плану;
- в) анотації;
- г) всього вище перерахованого.

27. Читання наукової та спеціальної літератури має супроводжуватися:

- а) веденням записів;
- б) переписуванням тексту;
- в) заучуванням;
- г) фотографуванням.

28. Анотація – це ...

- а) видання, призначене для наукових цілей, в якому розглядаються проблеми того чи іншого навчального курсу, пропонуються рекомендації щодо виконання практичних завдань;
- б) короткий виклад змісту наукового повідомлення;
- в) критичний огляд одного або декількох наукових творів, де дається аналіз важливості, актуальності представлених досліджень, оцінюється якість викладу, наводяться відгуки фахівців;
- г) коротка характеристика книги, статті, рукопису, в якій викладається основний зміст даного твору, подано відомості про те, для якого кола читачів призначене

29. Статті та матеріали про теорію досліджень, а також прикладного характеру, що призначені для кола науковців, публікуються в ... журналах:

- а) загальнополітичних;
- б) наукових;
- в) популярних;
- г) виробничо-практичних

30. ... – це журнали, бюлетені, інші видання з різних галузей науки і техніки:

- а) періодичні видання;
- б) монографія;
- в) збірник;
- г) стандарт.

31. Кваліфікаційна робота – це:

- а) кваліфікаційне навчально-наукове дослідження, яке виконується на завершальному етапі навчання у вищому навчальному закладі;
- б) короткий виклад змісту одного або кількох документів, наприклад наукових статей із певної теми;
- в) самостійне теоретико-прикладне наукове дослідження здобувача вищої освіти, що виконується відповідно до навчального плану на завершальному етапі навчання за освітньою програмою певного освітнього рівня;
- г) кваліфікаційний документ, на підставі якого визначаються рівень кваліфікації та здатність до професійної діяльності;

32. На завершення виступу оратор НЕ повинен використовувати фразу ...

- а) «Дякую за увагу»;
- б) «Вибачте, що забрав у вас час»;
- в) «Такі результати проведеного дослідження»;
- г) «Дякую за проявлений інтерес».

33. Письмовий відгук на кваліфікаційну роботу готує:

- а) рецензент;
- б) опонент;
- в) науковий керівник;
- г) голова екзаменаційної комісії

34. Магістерська робота – це:

- а) кваліфікаційне навчально-наукове дослідження, яке виконується на завершальному етапі навчання у вищому навчальному закладі;
- б) самостійне теоретико-прикладне наукове дослідження здобувача вищої освіти, що виконується відповідно до навчального плану на завершальному етапі навчання за освітньою програмою певного освітнього рівня;
- в) короткий виклад змісту одного або кількох документів, наприклад наукових статей з певної теми;
- г) кваліфікаційний документ, на підставі якого визначається рівень кваліфікації та здатність до професійної діяльності.

35. Змістовно визначає, що підлягає цілеспрямованому дослідженню:

- а) тема дослідження;

- б) актуальність дослідження;
- в) предмет дослідження;
- г) науковий апарат дослідження;

36. Обґрунтована думка про значимість дослідження для педагогічної науки чи практики на сучасному етапі:

- а) мета дослідження;
- б) завдання дослідження;
- в) гіпотеза дослідження;
- г) актуальність дослідження.

37. Як співвідносяться об'єкт і предмет дослідження:

- а) не пов'язані один з одним;
- б) об'єкт містить в собі предмет дослідження;
- в) об'єкт входить до складу предмета дослідження;
- г) немає правильної відповіді;

38. Способи, прийоми, процедури та операції теоретичного та емпіричного пізнання, що є знаряддям отримання наукових фактів:

- а) актуальність дослідження;
- б) завдання дослідження;
- в) предмет дослідження;
- г) методи дослідження.

39. Наукове припущення, яке висунуте для пояснення якого-небудь явища і вимагає теоретичного обґрунтування та перевірки для його доведення:

- а) наукова проблема;
- б) актуальність дослідження;
- в) мета дослідження;
- г) гіпотеза дослідження.

40. Вимоги до оформлення таблиць у магістерській роботі:

- а) повинна мати назву і номер, які вказуються перед таблицею;
- б) розміщується тільки в основному тексті та підписується після таблиці;
- в) наводиться тільки в додатках;
- г) не підписується.

41. Захист магістерського дослідження відбувається:

- а) на засіданні фахової кафедри;
- б) на засіданні Ради факультету;
- в) на засіданні екзаменаційної комісії;
- г) на засіданні методичної ради.

42. ... це творча діяльність, цілеспрямована розумова робота людини, результатом якої вирізняються новизною, неповторністю, оригінальністю та унікальністю:

- а) комунікативна діяльність;
- б) інтелектуальна діяльність;

- в) предметна діяльність;
- г) пізнавальна діяльність.

43. Який документ засвідчує право інтелектуальної власності автора наукового відкриття?

- а) диплом;
- б) патент;
- в) свідоцтво;
- г) грамота.

44. ... – результат інтелектуальної, творчої діяльності однієї людини (автора, виконавця, винахідника) або кількох осіб:

- а) інтелектуальна власність;
- б) інтелектуальні активи;
- в) інтелектуальний продукт;
- г) інтелектуальний капітал

45. ... – привласнення авторства на чужий твір, відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію; використання у власних працях чужого твору без покликання на автора:

- а) піратство;
- б) плагіат;
- в) шпіонаж;
- г) копірайт.

46. ...– сукупність етичних принципів та прав, якими повинні керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та наукової діяльності:

- а) академічна свобода;
- б) академічна культура;
- в) академічна доброчесність;
- г) академічна відповідальність.

47. ... – різновид відповідальності, що застосовують до особи, яка порушила норми академічної доброчесності:

- а) академічна свобода;
- б) академічна культура;
- в) академічна доброчесність;
- г) академічна відповідальність.

48. Наукова праця у вигляді книги, що містить повне або поглиблене дослідження однієї проблеми чи теми, яка належить одному або декільком авторам, – це:

- а) монографія;
- б) стаття;
- в) тези;
- г) підручник.

49. Відгук наукового керівника наукового дослідження пишеться з урахуванням:

- а) ступеня самостійності у виконанні дослідження;

б) актуальності теми дослідження;

в) новизни та оригінальності, використання літератури, логічності, послідовності;

г) усі відповіді правильні.

50. Дайте визначення методології науки:

а) науковий підхід у дослідженні;

б) наука про організацію дослідницької роботи;

в) сукупність методів вивчення теми;

г) учення про науковий метод пізнання чи їх сукупність, використання яких базується на наукових підходах до аналізу явищ дійсності.

V. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Аносов І. П., Елькін М. В., Головкова М.М., Коробченко А. А.. Основи науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2015. 218 с.
2. Галян О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. видання. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 26 с.
3. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ТОВ фірма "Планер", 2010. 308с.
4. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічні посилання. Загальні положення та правила складання. Чинний від 2016–07–01. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.
5. Дубасенюк О. А. Методологія та методи науково-педагогічного дослідження: навч.-методичний посібник. Житомир: Полісся, 2016. 256 с.
6. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
7. Закон України «Про інформацію»URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
8. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Стаття 1 «Основні терміни та їх визначення». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
9. Закон України «Про Освіту». URL: http://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-42.htm
10. Етичний кодекс ученого України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text>
11. Ліпич Л. Г., Бортнік С. М., Волинець І. Г. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / за ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 220 с. URL.:

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/16477/1/MOND_2018_posibnyk.pdf

12. Кременовська І. В. Плагіат у наукових публікаціях: методи виявлення та викорінення. URL: https://www.nas.gov.ua/publications/books/series/9789660247048/Documents/2015_11/09_kremenovska.pdf

13. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Основи наукових досліджень» / уклад. Н. Ю. Єршова. Харків: НТУ «ХПІ», 2020. 33 с.

14. Методологія наукових досліджень у галузі: практикум: навч. посіб. / уклад.: Н.І. Бурау, В.С. Антонюк, Д.О. Півторак. КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 58 с. URL.: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/-45871/1/Metod_doslid.pdf

15. Методологія та організація наукових досліджень: методичні вказівки до практичних занять та виконання здобувачами освіти самостійної роботи / укладач Торяник В. М. Суми: ФОП Цьома С.П., 2023. 28 с.

16. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник / укладачі: Н.В. Рашкевич, Ю.А. Отрош. Харків, 2022. 291 с.

17. Носачова Ю., Іваненко О., Радовенчик Я. Основи наукових досліджень. К.: Кондор, 2020. 132 с.

18. Положення Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя «Про академічну доброчесність». URL.: http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/polozennia_pro_akademichny_dobrocheshnist.pdf

19. Положення про випускню кваліфікаційну (дипломну) роботу здобувача вищої освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. URL.: http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/2022%20%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%BA%D0%B2%D0%B0%D0%BB

%D1%96%D1%84.%20%28%D0%B4%D0%B8%D0%BF%D0%BB.%29%20
%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8.pdf

21. Рускуліс Л. Академічна доброчесність: навч-метод. посіб. Миколаїв: Іліон, 2022. 86 с.

22. Федірчик Т.Д., Шульга А.В., Шевчук К.Д. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Методологія та методика науково-педагогічних досліджень». Чернівці: РОДОВІД, 2021. 56 с.

Додаткова:

1. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.

2. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.

3. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень: навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 136 с.

4. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / Ладанюк А. П., Власенко Л. О., Кишенько В. Д. ; Нац. ун-т харч. технологій. Київ: Ліра-К, 2018. 351 с.

5. Науково-педагогічне дослідження: навчальний посібник для магістрантів / укладачі: Н.Н. Чайченко, О.М. Семенов, Л.М. Артюшкіна, О.М. Рудь. Суми: СОІППО, 2015. 190 с.

6. Оформлення бібліографічних посилань у наукових роботах (за ДСТУ 8302:2015): презентація / Бібліотека Київського університету ім. Бориса Грінченка; уклад. С. І. Гузенко. Київ, 2017. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf

7. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.

8. Тушева В. В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. УМО НАПН України. Харків: «Федорко», 2014. 408 с. (прикладі методів з дисертацій)

9. Чмиленко Ф.О., Жук Л.П. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Д.: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека НДУ імені Миколи Гоголя. URL: <http://lib.ndu.edu.ua>

2. Вчитель у мережі. URL: <https://sites.google.com/site/ulejconf>

3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-rochatkovoyi-osviti>

4. Єдине освітнє інформаційне вікно України. URL: <http://www.osvita.com>

5. Електронна платформа «Нова українська школа». URL: <http://www.nus.inf.ua>

6. Інформаційний портал «Знання». URL: <http://znannya.info>

7. Концепція «Нова українська школа». URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya>.

8. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

9. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

10. Освіта України. URL: <http://osvita-ukrainy.com.ua>

11. Освіта UA. URL: <http://osvita.ua>

12. Портал сучасних педагогічних ресурсів. URL: <http://www.intellect-invest.org.ua>

13. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно
до ДСТУ 8302:2015

КНИГИ	
<i>ОДНОТОМНІ ВИДАННЯ</i>	
один автор	Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Алерта, 2012. 216 с. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: із змін. та допов. на 12 берез. 2016 р. 12-те вид., допов. і переробл. Київ: Правова єдність, 2016. 810 с. Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London: New York University Press, 2000. 326 p.
два автори	Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України: монографія. Харків: Еспада, 2004. 192 с. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах: практ. посіб. Харків: Право, 2011. 136 с. Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування: наук. доп. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Право, 2016. 44 с. (Серія "Наукові доповіді").

<p>три автори</p>	<p>Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с.</p> <p>Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу І Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / Служба безпеки України. Харків: Право, 2016. 232 с. (Бібліотека слідчого).</p> <p>Helfer M. E., Kempe R. S., Krugman R. D. The battered child. 5th ed. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1997. 700 p.</p>
<p>чотири і більше авторів</p>	<p>Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 288 с.</p> <p>Коллективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Є. І. Григоренко та ін.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків: [б. в.], 2013. 352 с.</p> <p>The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.</p>
<p>автор(и) та редактор(и) / упорядник(и)</p>	<p>Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України: навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 624 с.</p> <p>Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків: Право, 2011. 656 с.</p> <p>Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України: монографія / відп. ред. В. М. Геєць. Київ: УБС НБУ, 2008. 369 с.</p> <p>Plath S. The unabridged journals / ed. K. V. Kukil. New York, NY: Anchor, 2000. 680 p.</p>
<p>автор(и) та перекладач(и)</p>	<p>Laplace P. S. A philosophical essay on probabilities / trans.: F. W. Truscott, F. L. Emory. Original work published 1814. New York, NY: Dover, 1951. 196 p.</p>

без автора	<p>Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення: колект. моногр. / за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків: Юрайт, 2013. 520 с. (Серія "Наукові праці кафедри господарського права Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"; т. 1).</p> <p>Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Генеза, 2004. 736 с.</p> <p>Правове виховання в сучасній Україні: монографія / за заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.</p> <p>Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 верес. 2016 р. Київ: Нац. акад. прокуратури України. 2016. 432 с.</p> <p>Twenty-four hours a day. Miami, FL: BN Publishing, 2010. 400 p.</p>
БАГАТОТОМНІ ВИДАННЯ	
	<p>Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. 848 с.</p> <p>Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.</p> <p>Кримінальне право України. Загальна частина: підручник: у 2 т. / за ред.: В. В. Сташис, В. Я. Тацій. 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. Т. 1. 456 с.</p>
	<p>Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / ред. О. В. Стовба. Харків: Апостиль, 2015. Т. 2. 329 с.</p> <p>Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків: Право, 2009. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p>
ІНШІ ВИДАННЯ	
автореферати дисертацій	<p>Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.</p>

	Лісов О. С. Новітня вітчизняна історіографія створення та діяльності розвідки і контррозвідки України у 1917–1991 роках: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського. Київ, 2017. 20 с.
дисертації	Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: дис. д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. 573 с. Костєнко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с. Bryant V. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.
архівні документи	Лист Голови Спільки «Чорнобиль» Г. Ф. Лєпіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спільки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64, 64 зв., 71. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
патенти	Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).

стандарти	<p>ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107- 1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Бібліографічні показники	<p>Володимир Володимирович Сташис: (до 85-річчя від дня народж. та 60-річчя наук.-пед. і громад. діяльності) / Нац. акад. прав. наук України; упоряд.: В. І. Борисов, В. І. Тютюгін, Л. М. Демидова. Харків: Право, 2010. 108 с. (Біографія і бібліографія вчених-правознавців).</p> <p>Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред.</p> <p>О. Г. Кальман. Харків: Одиссей, 2003. 128 с.</p> <p>Систематизований показчик матеріалів з питань адміністративної реформи, опублікованих у Віснику Національної академії державного управління за 1997–2005 роки / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; уклад.: О. О. Бабінова, О. Г. Белінська. Київ: Вид-во НАДУ, 2006. 11 с.</p>
каталоги	<p>Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Землянщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.</p>
ЧАСТИНА ВИДАННЯ	
розділ книги	<p>Даньшин І. М. Злочини проти громадського порядку та моральності. <i>Кримінологія. Загальна та Особлива частини</i>: підручник / ред. В. В. Голіна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2009. Розд. 15. С. 138–145.</p>

	<p>Тацій В. Я. Повертаючись до питання боротьби зі злочинами у сфері приватизації. <i>Тацій В. Я. Вибрані статті, виступи, інтерв'ю</i>. Харків: Право, 2010. С. 221–229.</p> <p>Хряпінський П. Кримінально-правові засоби заохочення у публічному праві України. <i>Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані</i>: монографія / за ред.: О. В. Козаченко, Є. Л. Стрельцов. Миколаїв: Іліон, 2016. С. 87–109.</p> <p>O'Neil J. M., Egan J. Men's and women's gender role journeys: A metaphor for healing, transition, and transformation. <i>Gender issues across the life cycle</i> / Ed. B. R. Wainrib. New York, NY: Springer, 1992. P. 107–123.</p>
<p>тези, доповідь</p>	<p>Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. <i>Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин</i>: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 7–9.</p> <p>Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. <i>Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні</i>: матеріали ХХІІ Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47–49.</p> <p>Шаповал В. Свобода та "природні права" людини як основа людського виміру права. <i>Антропология права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи)</i>: матеріали першого всеукр. круглого столу, м. Львів, 16–17 верес. 2005 р. Львів: Край, 2006. С. 286–295.</p> <p>Wu C. K., Makhlof M. M. Predicting the response of Aluminium casting alloys to heat treatment. <i>Light Metals 2011: Proceedings of the technical sessions presented by the TMS Aluminium Committee at the TMS 2011 Annual Meeting & Exhibition, San Diego, California, USA, 27 February – 3 March, 2011</i>. Hoboken, NJ: Wiley, 2011. P. 834–836.</p>
<p>стаття з довідкового овидання</p>	<p>Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ: Юрид. думка, 2007. С. 550.</p> <p>Гончаренко В. Д. Повне зібрання законів Російської імперії. <i>Велика українська юридична енциклопедія</i>. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. С. 573–574.</p>

	<p>Ріяка В. О. Декларація митна. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ: Укр. енцикл., 1998. Т. 2. С. 29.</p> <p>Bergmann P. G. Relativity. <i>The New Encyclopedia Britannica</i>. Chicago, IL: Encyclopedia Britannica, 1993. Vol. 26. P. 501–508.</p>
стаття з продовжаного видання	<p>Гетьман А. П., Лозо В. І. Державно-правові проблеми подолання екологічної кризи в епоху глобалізації. <i>Проблеми законності</i>. Харків. 2013. Вип. 123. С. 65–77.</p> <p>Данильян О. Г., Петришин О. В. Проблема взаємовпливу правового виховання державотворчого процесу: українські реалії. <i>Вісник Національної академії правових наук України</i>. Харків, 2010. № 2. С. 28–39.</p> <p>Семенюк О. Г. Заходи безпеки в системі охорони державної таємниці. <i>Держава і право. Юридичні науки</i>. Київ, 2016. Вип. 72. С. 152–166.</p>
стаття з періодичного видання (журнал, газета)	<p>Кулак Н. В. Актуальні питання правового статусу добровольчих формувань в Україні. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2016. № 4. С. 84–88.</p> <p>Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики. <i>Право України</i>. 2009. № 10. С. 57–60.</p> <p>Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. <i>Journal of Higher Education</i>. 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471–480.</p> <p>Середа М. Мирні зібрання: практика адмін. судів 2015 р. <i>Юридичний вісник України</i>. 2016. 12–18 лют. (№ 6). С. 5.</p> <p>Itzkoff D. A touch for funny bones and earlobes. <i>New York Times</i>. 2010. March 31. P. C1.</p>
рецензії	<p>Биков О. Нагальність оптимального міжнародно-правового врегулювання глобальних біоетичних проблем сучасності. <i>Віче</i>. 2016. № 1/2. С. 20–21. Рец. на кн.: Третьякова В. Г. Міжнародно-правове регулювання глобальних біоетичних проблем: монографія. Київ: Кондор, 2013. 407 с.</p> <p>Драч О. О. [Рецензія]. <i>Український історичний журнал</i>, 2016. № 1. С. 217–219. Рец. на кн.: Темченко А. І. Традиційні мантичні практики: архаїка знакової системи. Черкаси: ІнтралігаТОР, 2015. 112 с.</p> <p>Csikos R., Garcia E., Worley R. Book Reviews. <i>Journal of Criminal Justice Education</i>. 2010. Vol. 21, No. 1. P. 93–99.</p> <p>Review of the book: Beck E., Britto S., Andrews A. In the</p>

	shadow of death: Restorative justice and death row families. Oxford, NY: Oxford University Press, 2007. 336 p.
ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ	
Приклади	<p>Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 році (за даними судової статистики). URL: http://www.scourt.gov.ua/-clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282 (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. <i>Теорія і практика правознавства</i>: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302 (дата звернення: 17.06.2016).</p> <p>Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із наднаціональної і транснаціональної точок зору. <i>Проблеми законності</i>. 2016. Вип. 135. С. 39–51. DOI: http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852.</p> <p>Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинності та віктимізації в Україні: монографія. Харків; Костянтинівка, Сектор "С" АТО: Юрайт, 2016. 116 с. URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/12015/1/Obole ncev_2016_mon.pdf(дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Colletta L. Political satire and postmodern irony in the age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, No. 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p> <p>Feminism. <i>Encyclopædia Britannica online</i>. URL: http://www.britannica.com/EBchecked/topic/724633/feminism.</p> <p>Trammell A. Magic: The gathering in material and virtual space: An ethnographic approach toward understanding players who dislike online play. <i>Meaningful Play 2010</i>: October 21–23, 2010, East Lansing, MI. URL: http://meaningfulplay.msu.edu/-proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf (Last accessed: 17.03.2017).</p>
ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ	
Приклади	Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.

	<p>Конституційний Суд України: рішення, висновки / відп. ред. А. С. Головін; уклад.: К. О. Пігнаста, О. І. Кравченко. Київ: Логос, 2011. Кн. 10. 431 с.</p> <p>Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів / упоряд. П. М. Любченко. Харків: ФІНН, 2010. 303 с.</p> <p>Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. <i>Освіта</i>. 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2–4.</p>
	<p>Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. <i>Голос України</i>. 2015. 10 черв. (№ 101). С. 4.</p> <p>Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом М-ва юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (у ред. наказу від 26.12.2012 р. № 1950/5). <i>Офіційний вісник України</i>. 2013. № 3. Ст. 91.</p> <p>Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2001. № 25–26. Ст. 131.</p> <p>Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій: постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1998 р. № 1099. <i>Офіційний вісник України</i>. 1998. № 28. Ст. 1062.</p> <p>Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 12.03.2017. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18 (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році: від 15.09.2016 р. № 5132. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60035 (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Ухвала апеляційного суду Полтавської області від 27 серпня 2014 р., судова справа № 551/818/14-к. URL: http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41131992# (дата звернення: 17.06.2016).</p>

	Case of Benham v. The United Kingdom (Application no. 19380/92): Judgment European Court of Human Rights, 10 June 1996. URL: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57990 (Last accessed: 17.03.2017).
--	---

Примітка

При складанні бібліографічного опису необхідно використовувати скорочення, подані в ДСТУ 3582:2013 "Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою", ДСТУ 7093:2009 "Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами" (ГОСТ 7.11-2004, MOD).

Укладач Самофал О. І.

Приклади оформлення цитат

Зразок 1

Німецький дослідник В. Бетхер (Wolfgang Böttcher) визначає “стандарт” як “мінімум того, що всі учні повинні засвоїти”, та вказує на такі функції освітніх стандартів:

- визначення освітніх цілей і завдань;
- управління школою;
- розроблення курикулуму;
- вибір педагогіки;
- орієнтація учнів, учителів, батьків;
- оцінювання ефективності школи;
- забезпечення рівності та якості в освіті [244, с. 204–206].

(за Ярова О.Б. Тенденції розвитку початкової освіти в країнах Європейського Союзу: дис. д-ра пед. наук: 13.00.01 / Інститут педагогіки НАПН України. Київ, 2018. 531 с.)

Зразок 2

Відому технологію «Щоденні 5» / «Daily 5» у своєму дослідженні описує О. Хомич, стверджуючи, що «лише 20% учнів початкової школи України готові до видів діяльності за даною технологією, оскільки навчання ґрунтується на засадах пошукової, дослідницької, рефлексивної діяльності. Дана технологія вимагає від учителя початкової школи готовності до організації освітньої діяльності учнів, дотримання ними правил зі щоденними видами робіт. А учні в цей час не лише засвоюють навички працювати з книгою, але й обмінюватися читацьким досвідом». Автор зазначає, що у разі щоденного використання технології «Щоденні 5» в школярів не виникає проблеми у написанні письмових робіт, в умінні висловлювати свої думки та обґрунтовувати їх [107].

(за Штурба А. О. Сучасні тенденції розвитку початкової освіти в Канаді: дис. д-ра філософії: 011 – Освітні, педагогічні науки / Умань, 2023. 356 с.)

Методи дослідження у кваліфікаційних наукових працях

1. Гнатівська К. С. Формування толерантності майбутніх учителів початкових класів на засадах культурологічного підходу – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, МОН України. – Харків, 2021.

Для вирішення поставлених завдань, досягнення мети та перевірки гіпотези дослідження використано комплекс сучасних **методів:**

- теоретичні: аналіз психолого-педагогічної наукової й методичної літератури, періодичних педагогічних видань, інтернет-ресурсів, авторефератів, дисертацій, доробку провідних науковців, що дало змогу визначити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови які сприяють ефективному формуванню толерантності майбутніх учителів початкових класів на засадах культурологічного підходу; синтез, узагальнення, систематизація для теоретичної інтерпретації культурологічного підходу як засобу формування толерантності майбутніх учителів початкових класів; моделювання для розробки моделі формування толерантності майбутніх учителів початкових класів;
- емпіричні: діагностичні (анкетування, бесіда, тестування, вивчення продуктів навчально-пізнавальної діяльності студентів), спостереження з метою визначення рівнів сформованості толерантності майбутніх учителів початкових класів; педагогічний експеримент – для перевірки гіпотези дослідження;
- методи математичної статистики (статистична обробка даних, графічне відображення результатів, критерій Пірсона) – для кількісного аналізу

одержаних у педагогічному дослідженні результатів і встановлення їх достовірності.

2. Ярова О. Б. *Тенденції розвитку початкової освіти в країнах Європейського Союзу. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Бердянський державний педагогічний університет. – Інститут педагогіки НАПН України, Київ, 2018.

Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс взаємопов'язаних **методів** дослідження:

загальнонаукові:

– аналіз монографічних досліджень експертів із теорії та практики початкової освіти, зарубіжної та української філософської, педагогічної, психологічної, соціологічної літератури з проблем глобалізації, інтернаціоналізації, реформування шкільництва – для визначення проблематики досліджень початкової освіти в країнах ЄС;

– аналіз і синтез матеріалів міжнародних доповідей з питань освіти та інших видань ЮНЕСКО, ОЕСР, Європейської Ради, Світового банку – для досягнення цілісного розуміння початкової освіти як педагогічного феномену;

– узагальнення, конкретизація теоретичних положень – для визначення методології та поняттєвого апарату педагогічного дослідження початкової освіти в країнах ЄС;

– індукція й дедукція – для встановлення співвідношення загального й конкретного в початковій освіті країн ЄС, обґрунтування тенденцій її розвитку;

– аналіз статистичних даних – для дослідження функціонування початкових шкіл у різних країнах Союзу;

– кількісної обробки даних – для реєстрації результатів дослідження (рисунки, таблиці);

конкретно-наукові:

– термінологічний аналіз – для опрацювання масиву законодавчих та освітніх документів, що регулюють і звітують про діяльність державних початкових шкіл у країнах ЄС, з метою зіставлення змісту освітніх термінів і понять;

– порівняльно-типологічний метод – для пояснення тотожності процесів і явищ на рівні МСКО 1 у різних країнах ЄС у подібних умовах їх розвитку;

– порівняльно-зіставний метод – для виявлення природи різномірних об'єктів у системах початкової освіти Європейської Спільноти;

– метод наукової екстраполяції, який сприяв виявленню можливостей використання елементів конструктивного європейського досвіду в розбудові початкової освіти в Україні.

Рекомендації зі складання анотації

(за Кононенко В.О. Анотація. URL.:

<https://ube.nlu.org.ua/article/%D0%90%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>)

Анотація (від лат. *annotatio* – зауваження, примітка) – вторинний документ як результат аналітико-синтетичного опрацювання документів, що містить коротку характеристику первинного документа щодо його змісту, форми, цільового і читацького призначення та інших особливостей; складова бібліографічного запису, елемент макета анотованої каталожної картки.

А. сприяє орієнтуванню в документних потоках, допомагає уточнити основний зміст документа, визначити його релевантність (ступінь відповідності певним критеріям) та прийняти рішення щодо доцільності / недоцільності ознайомлення з повним текстом.

Основними функціями А. як вторинного документа є:

- комунікативна: інформування користувача про існування невідомих йому документів;
- пошукова: відшукування документів в інформаційно-пошукових, у т. ч. автоматизованих системах;
- оцінна: допомога користувачеві у виборі оптимального рішення щодо необхідності звертання до первинного документа.

Основні вимоги до А. – змістовність, об'єктивність, лаконічність, доступність. А., на відміну від реферату, не переказує зміст документа, а стисло розкриває його тематику, структуру, територіальні й хронологічні межі, інші ознаки, які можуть цікавити користувачів. Характер, зміст, обсяг А. залежать від мети її створення, структури й читацького призначення видання, тематики і специфіки творів, які анотуються. У тексті А. прийнято не повторювати відомості, що містяться в бібліографічному описі.

Як елемент бібліографічного запису А. застосовують у бібліографічних покажчиках, каталожних картках, інших продуктах бібліотечної діяльності, а також у видавничій справі, книжковій торгівлі. У

бібліографічному записі А. додають, як правило, у вигляді примітки після бібліографічного опису видання.

Текст типової А. відображає основні аспекти змісту первинного документа у такій послідовності:

- відомості про автора(ів), із зазначенням належності до певної країни (у випадках документів, перекладених з іноземних мов);
- відомості про форму (жанр);
- тему;
- стислу характеристику змісту;
- причини перевидання, рік випуску попереднього видання, прикметні особливості нового видання;
- характеристику довідково-допоміжного апарату видання;
- цільове і читацьке призначення.

Деякі елементи з наведеного переліку в анотованому документі можуть бути відсутні.

В А. на періодичне та продовжуване видання подають відомості про його завдання, мету і характер, ті чи інші зміни (об'єднання, роз'єднання, поновлення, припинення, інший обсяг тощо). А. на твори художньої літератури містить відомості про літературний жанр, час і місце подій. В А. на багатотомне видання зазначають рік початку його виходу. А. також може надавати інформацію про стиль, мову, ступінь доступності викладу матеріалу, художнє оформлення та поліграфічне виконання документа, наявність ілюстрацій, таблиць, схем у ньому.

У кожному конкретному випадку автор А. визначає набір елементів, орієнтуючись на мету її створення, цільове та читацьке призначення.

Класифікація анотацій здійснюється за певними ознаками. Залежно від цільового та читацького призначення за функціональною ознакою виокремлюють довідкову та рекомендаційну А.

Довідкова А. уточнює назву, тему, проблематику документа, наводить відомості про автора, жанр, читацьке призначення та інші його особливості, яких немає в бібліографічному описі, без оцінних суджень. Така А. може бути як короткою (кілька слів або речень), так і розлогою. Її використовують переважно в довідкових, наукових, навчально-методичних, офіційних виданнях. Їй властива здебільшого пошукова та комунікативна функції.

Рекомендаційна А. містить не лише характеристику, а й оцінку документа щодо його придатності / доцільності для певної категорії читачів, тобто, крім пошукової та комунікативної, їй властива й оцінна функція. Її завдання – зацікавлювати, привертати увагу потенційних читачів, спонукати до прочитання документа. З метою кращого емоційного сприйняття та зацікавлення читачів в А. можуть подаватися фактичні відомості, цитати, крилаті вислови та ін. Рекомендаційну А. застосовують здебільшого для розкриття змісту дитячої, науково-популярної, художньої літератури.

Середній обсяг довідкової А. – 500–600 друкованих знаків. Обсяг рекомендаційної А. може бути вдвічі чи втричі більшим.

Поза бібліотеками значного поширення набули видавничі анотації та книготорговельні А., які створюють у відповідних організаціях з інформаційною, рекламною метою.

Книготорговельна А. орієнтована на вивчення і стимулювання попиту на книги і є інструментом книготорговельної реклами. Така А. має здебільшого рекомендаційний характер, позаяк основне її призначення – сприяти продажу конкретного видання, заохотити купівельну активність споживача.

За способом характеристики документа розрізняють загальну А., яка характеризує документ загалом, та аналітичну А., що розкриває зміст окремого структурного елемента (розділу, глави, блоку та ін.) документа або його певний аспект.

За обсягом та глибиною згортання інформації виділяють А.: пояснювальну, яка в кількох словах чи в одному-двох реченнях розкриває недостатньо інформативну чи неповну назву документа; описову (розширену), що узагальнено характеризує зміст, містить перелік основних тем документа; реферативну, яка розкриває зміст основних тем, наближаючись за своїм рівнем до реферату.

За кількістю анотованих документів А. бувають монографічні – на один документ, групові або зведені – на кілька документів.

За формою подання інформації розрізняють традиційні А., які мають формат звичайного текстового повідомлення, і т. зв. телеграфні А., що наводяться як формалізований текст, подібний до телеграфного повідомлення.

За виконанням А. поділяються на авторські (їх створює автор документа) та неавторські (готують редактори, бібліографи, упорядники).

Як елемент вихідних відомостей видання (макет анотованої каталожної картки) А. розміщують на зворотній сторінці титульного аркуша після бібліографічного опису і називають прикнижковою. За змістом і формою така А. подібна до рекомендаційної. Вона також є невід'ємною складовою бібліографічної характеристики наукового, науково-популярного видання, твору художньої, дитячої літератури тощо. У науковому, навчальному виданні прикнижкова А. може мати довідковий характер.

Від виду А. залежить її структура і методика анотування.

Приклад анотації на наукову статтю

Петренко О., Баліка Л., Бричок С., Гудовсек О. Роль дисципліни «технологія та організація наукових досліджень в освіті» у підготовці майбутніх магістрів початкової освіти. *Інноватика у вихованні. Випуск 17*. 2023. URL.: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iuu/article/view/541>

Анотація. У статті розглянуто роль навчальної дисципліни «Технологія та організація наукових досліджень в освіті» у підготовці майбутніх магістрів початкової освіти на основі узагальнення досвіду викладання дисципліни у Рівненському державному гуманітарному університеті упродовж дванадцяти років. Визначено мету, основні завдання курсу.

З'ясовано, що на практичних і лабораторних заняттях широко використовуються інтерактивні методи викладання, зокрема, «casestudy» (метод кейсів).

Доведено, що вагомим сегментом в освоєнні дисципліни є самостійна робота здобувачів вищої освіти, схарактеризовані завдання, що містять творчий характер.

Проаналізовано індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ) з дисципліни; схарактеризовано технології підготовки пітччу, доповідей і тез. Акцентовано увагу на особливостях підсумкового контролю у вигляді тестів у Google формі як за кожним модулем, так і в цілому по курсу.

Визначено позитивні тенденції на основі наявного досвіду: підвищення ролі курсу у підготовці магістра спеціальності 013 Початкова освіта; врахування методологічних принципів наукового дослідження в обов'язкових і вибіркових компонентах освітньої програми; підбір теми магістерського дослідження ще при підготовці бакалаврів; формування відповідних якостей дослідника у процесі науково-дослідницької діяльності здобувачів через особистісно-діяльнісний підхід до навчання, проблемне навчання, діалогізацію освітнього процесу, оптимальне співвідношення індивідуальних і колективних форм організації навчання.

Доведено, що вивчення курсу сприяє підготовці висококваліфікованого фахівця, який володітиме найсучаснішими технологіями та методиками, виконуватиме наукове дослідження на засадах академічної доброчесності, буде ознайомлений з методологією виконання результатів наукового дослідження в освіті, вмітиме готувати й представляти доповіді, наукові статті, тези, кваліфікаційні роботи.

Зразок оформлення рецензії на магістерську роботу

РЕЦЕНЗІЯ

на магістерську роботу

Магістранта (прізвище, ім'я, по батькові, спеціальність)

Тема

ЗМІСТ РЕЦЕНЗІЇ

Рецензія повинна вміщувати: – висновок про відповідність роботи завданню на її виконання; – оцінку якості виконання кожного розділу роботи; – оцінку ступеня розробки нових питань, оригінальності рішень (пропозицій), теоретичної та практичної важливості роботи. У рецензії необхідно відзначити позитивні напрацювання та недоліки роботи.

Рецензія пишеться довільно з обов'язковим висвітленням таких питань:

- актуальність і новизна теми;
- ступінь вирішення поставлених студентом завдань;
- обсяг, логічна стрункість і грамотність викладання питань теми;
- ступінь науковості (методи дослідження, постановка проблем, аналіз наукових думок, обґрунтованість і аргументованість висновків і пропозицій, їхня важливість тощо);
- рівень самостійності роботи автора в розкритті питань теми;
- обсяг, достатність і достовірність практичних матеріалів, уміння аналізувати та узагальнювати практику;
- повнота використання нормативних актів і літературних джерел;
- помилки, неточності, суперечні положення, зауваження з окремих питань і в цілому по роботі (із зазначенням сторінок);
- правильність оформлення роботи;
- інші питання на розсуд рецензента;
- висновок про відповідність роботи вимогам до магістерського дослідження, пропозиції щодо оцінки.

Рецензент:

(підпис)

« » _____ 202_ р.

Рекомендації до написання рецензії на наукову статтю

(<https://phdhelp.com.ua/uk/yak-napisati-retsenziyu-na-naukovu-stattyu/>)

Що таке рецензія?

Рецензія на статтю наукову або будь-яку іншу це авторитетна думка про написане в тексті, яка безпосередньо впливає на можливість публікації. Двома і більше рецензентами перевіряється не

тільки зміст, а й правильність оформлення.

Рецензія це документ, який показує суб'єктивну думку рецензента про якість статті, вона пишеться від імені рецензента, містить крім вердикту його обґрунтування. У ній міститься аналіз статті, перевіряється наявність необхідних елементів, анотації, правильність використання посилань, наявність списку використаної літератури. Словник слів і пропозицій в рецензії також виконується рецензентом. В кінці формулюється важливість, актуальність і цінність роботи, висловлюється думка про необхідність її публікації саме в цьому виданні, пишуться рекомендації до публікації або причини відмови, описується важливі аспекти, які потребують доопрацювання.

Рецензент визначає ступінь релевантності теми даного праці спеціалізації видання.

ХТО МОЖЕ БУТИ РЕЦЕНЗЕНТОМ?

Написати рецензію на наукову статтю має право не кожен, а тільки той, хто розбирається в даній сфері тому, що в змісті необхідно оцінити логічність викладу, повноту розкриття теми, ступінь актуальності \ сучасності дослідження, наявність обґрунтувань, достовірність використаної для аналізу інформації. Тому рецензія й анотація на наукову

статтю виконується тільки людиною з науковим ступенем або званням за фахом, що відповідає темі дослідження.

ОФОРМЛЕННЯ РЕЦЕНЗІЇ НА НАУКОВУ СТАТТЮ

Обсяг рецензії становить близько чотирьох тисяч знаків, однак це не означає, що просто написати рецензію, наукову статтю необхідно оцінити по ряду напрямків.

Рецензія містить:

- назва статті, інформацію про автора;
- опис проблеми, яка вивчається;
- рівень актуальності роботи;
- важливі моменти роботи;
- думка рецензента про можливість публікації.

В кінці рецензент обов'язково вказує своє авторство.

Рецензія до наукової статті пишеться в єдиному стилі, з використанням спеціалізованих виразів, термінів, оборотів, покликаних підкреслити рівень людини, котра оцінює. У мережі Інтернет можна знайти не тільки зразок того як правильно написати рецензію на наукову статтю, а й приклади таких виразів та зворотів.

Підсумкова оцінка формується виходячи з наступних критеріїв:

1. Актуальність. Чи дає стаття відповідь на важливі питання сучасної науки, чи може вона бути основою для подальших досліджень в даній сфері.

2. Наявність формулювання проблеми, якій присвячено дослідження, чи є рішення виявленої проблеми, чи ефективні вони.

3. Рівень науковості визначається наявністю наукових аспектів завдань дослідження, можливості застосування отриманих результатів.

4. Ступінь новизни визначається виходячи з наявності наукової новизни отриманих автором результатів.

5. Закінченість думки, коли є постановка завдання, що завершується його ефективним вирішенням.

6. Рівень обґрунтованості отриманих результатів та обраних шляхів вирішення виявленої проблеми вивчається шляхом виявлення використання наукових методів дослідження. Оцінюється правильність їх застосування.

7. Наявність структури. Публікація повинна мати чіткий план, структуру, містити розділи з аналізом актуальності обраної теми, рівня вивченості, постановкою мети та завдання, методологією, аналізом і критичним розглядом отриманих результатів, обговоренням їх практичного застосування. В кінці повинні бути присутніми висновок і список використаних джерел.

8. Правильність формулювань аналізується розглядом наявності наукових положень, вірного використання термінології.

9. Доступність до розуміння досягається використанням при написанні мови, яка зрозуміла середньому фахівцю в даній сфері.

10. Обсяг тексту, лаконічність і логічність подачі інформації.

Після оцінки за кожним критерієм слід написати свій коментар.

Відгук

Відгук (різновид рецензії) – це документ, де викладаються думки фахівця (колективу) з приводу тієї чи іншої роботи (наукової статті, розвідки, що мають друкуватися в часописах, наукових збірниках тощо), а також висновки про різноманітні наукові й навчальні роботи, звіти, вистави, фільми, твори образотворчого мистецтва тощо.

Реквізити:

1. Назва виду документа.
2. Заголовок.
3. Текст, який містить:
  - короткий виклад основних положень аналізованої роботи;
  - висновок з пропозиціями, оцінкою і критичними зауваженнями.
4. Підпис.
5. Печатка.
6. Штамп підтвердження підпису.
7. Дата.

Рекомендації до виконання практичного завдання

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

1. Сформууйте перелік законодавчих і нормативно-правових актів України, які безпосередньо чи опосередковано *регламентують* політику забезпечення *академічної доброчесності* в освітньо-науковій діяльності та заповніть таблицю:

Таблиця

Нормативно-правовий акт	Аспекти регламентації
Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII	<p>Стаття 6. Засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності. 1. Засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є:</p> <p>людиноцентризм; верховенство права; забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності; забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності; академічна доброчесність; академічна свобода; фінансова, академічна, кадрова та організаційна автономія закладів освіти у межах, визначених законом;</p>
	<p>Відповідно до Статті 42 Закону України «Про освіту»¹:</p> <p>1. «Академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених</p>

Нормативно-правовий акт	Аспекти регламентації
	<p>законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.</p> <p>2. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> • посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; • дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; • надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; • контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; • об'єктивне оцінювання результатів навчання.

<p>Нормативно-правовий акт</p>	<p>Аспекти регламентації</p>
<p>Положення про Національний репозитарій академічних текстів: постанова Кабінету Міністрів України № 541 від 19.07.2017 р.</p>	<p>Загальна частина</p> <p>1. Це Положення визначає мету, структуру та засади функціонування Національного репозитарію академічних текстів (далі – Національний репозитарій).</p> <p>2. Національний репозитарій – загальнодержавна розподілена електронна база даних, в якій накопичуються, зберігаються і систематизуються академічні тексти.</p> <p>Повна назва Національного репозитарію англійською мовою – National Repository of Academic Texts.</p> <p>3. Основною метою Національного репозитарію є сприяння розвитку освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності шляхом поліпшення доступу до академічних текстів та сприяння академічній доброчесності.</p>
<p>Лист Міністерства освіти і науки України «Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах</p>	<p>Ці Рекомендації розроблені для застосування членами експертних рад Міністерства освіти і науки України з питань проведення експертизи дисертацій, спеціалізованими вченими радами із захисту дисертацій в закладах вищої освіти і наукових установах та іншими суб'єктами, які здійснюють заходи із</p>

Нормативно-правовий акт	Аспекти регламентації
(авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)» (від 15.08.2018 р. № 111-8681)	запобігання академічному плагіату і його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо).
Етичний кодекс ученого України (схвалено Постановою загальних зборів НАН України від 15.04.2009 р. № 2)	<p>Метою Етичного кодексу вченого України (надалі Кодекс) є формулювання загальних етичних принципів, яких кожен з науковців і викладачів має дотримуватися у своїй роботі.</p> <p>Учений зобов'язаний протидіяти конформізму в науковому співтоваристві, брати активну участь у процесах атестації наукових кадрів, протидіяти присудженню наукових ступенів і звань за роботи, які не відповідають сучасним досягненням світової науки або виконані з порушенням норм етики, зокрема рішуче викривати факти плагіату й інших форм порушень авторського права.</p>

2. Запропонуйте власне бачення «Академічного кодексу студента» у вигляді схеми.

Академічний кодекс студента Варіант 1

Академічний кодекс студента Варіант 2

Академічний кодекс студента Варіант 3

Навчальне видання

Укладачі:

**О. С. ФІЛОНЕНКО,
А. А. БОБРО**

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ**

*Методичні рекомендації
для проведення практичних занять та
організації самостійної роботи
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 013 Початкова освіта*

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка та макетування – О. В. Борщ

Підписано до друку 14.02.24 р.	Формат 60x84/16	Папір офсетний
Гарнітура Computer Modern.	Обл.-вид. арк. 0,55	Ел. вид-ння
Замовлення № 16	Ум. друк. арк. 1,4	

Ніжинський державний університет

імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3^А
(04631)7–19–72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.